

महाराष्ट्र शासन राजपत्र

असाधारण भाग चार

वर्ष २, अंक २१]

गुरुवार, मे १९, २०१६/वैशाख २९, शके १९३८

[पृष्ठे ९, किंमत : रुपये २३.००

असाधारण क्रमांक ३१

प्राधिकृत प्रकाशन

महाराष्ट्र विधानमंडळाचे अधिनियम व राज्यपालांनी प्रख्यापित केलेले अध्यादेश व केलेले विनियम.

अनुक्रमणिका

सन २०१६ चा महाराष्ट्र अध्यादेश क्रमांक ९.—महाराष्ट्र महानगरपालिका अधिनियम आणि महाराष्ट्र नगरपरिषदा, नगरपंचायती व औद्योगिक नगरी अधिनियम, १९६५ यांमध्ये आणखी सुधारणा करण्यासाठी अध्यादेश . .	पृष्ठे १-९
--	------------

नगरविकास विभाग

मंत्रालय, मादाम कामा मार्ग, हुतात्मा राजगुरू चौक,
मुंबई ४०० ०३२, दिनांक १९ मे २०१६.

MAHARASHTRA ORDINANCE No. IX OF 2016.

AN ORDINANCE

FURTHER TO AMEND THE MAHARASHTRA MUNICIPAL
CORPORATIONS ACT AND THE MAHARASHTRA MUNICIPAL
COUNCILS, NAGAR PANCHAYATS AND INDUSTRIAL
TOWNSHIPS ACT, 1965.

सन २०१६ चा महाराष्ट्र अध्यादेश क्रमांक ९.

महाराष्ट्र महानगरपालिका अधिनियम आणि महाराष्ट्र नगरपरिषदा, नगरपंचायती व
औद्योगिक नगरी अधिनियम, १९६५ यांमध्ये आणखी सुधारणा करण्यासाठी अध्यादेश.

ज्याअर्थी, राज्य विधानमंडळाच्या दोन्ही सभागृहांचे अधिवेशन चालू नाही ;

१९४९ चा आणि ज्याअर्थी, यात यापुढे दिलेल्या प्रयोजनांकरिता, महाराष्ट्र महानगरपालिका अधिनियम आणि महाराष्ट्र
५९. नगरपरिषदा, नगरपंचायती व औद्योगिक नगरी अधिनियम, १९६५ यांमध्ये आणखी सुधारणा करण्याकरिता महाराष्ट्राच्या
१९६५ चा राज्यपालांनी तातडीने कार्यवाही करणे जीमुळे आवश्यक व्हावे अशी परिस्थिती अस्तित्वात असल्याबद्दल त्यांची
महा. ४०. खात्री पटली आहे ;

त्याअर्थी, आता, भारताच्या संविधानाच्या अनुच्छेद २१३ च्या खंड (१) द्वारे प्रदान करण्यात आलेल्या अधिकारांचा वापर करून, महाराष्ट्राचे राज्यपाल, याद्वारे, पुढील अध्यादेश प्रख्यापित करीत आहेत :—

प्रकरण एक

प्रारंभिक

- संक्षिप्त नाव व प्रारंभ. १. (१) या अध्यादेशास, महाराष्ट्र महानगरपालिका आणि महाराष्ट्र नगरपरिषदा, नगरपंचायती व औद्योगिक नगरी (सुधारणा) अध्यादेश, २०१६ असे म्हणावे.
(२) तो, तात्काळ अंमलात येईल.

प्रकरण दोन

महाराष्ट्र महानगरपालिका अधिनियम याची सुधारणा

- सन १९४९ चा अधिनियम क्रमांक ५९ याच्या कलम ५ची सुधारणा. २. महाराष्ट्र महानगरपालिका अधिनियम याच्या कलम ५ च्या पोट-कलम (३) मध्ये,—
(क) पहिल्या परंतुकापूर्वी, पुढील परंतुक समाविष्ट करण्यात येईल :—
“परंतु, महाराष्ट्र महानगरपालिका आणि महाराष्ट्र नगरपरिषदा, नगरपंचायती व औद्योगिक नगरी (सुधारणा) अध्यादेश, २०१६ याच्या प्रारंभानंतर, महानगरपालिकांच्या सार्वत्रिक निवडणुकांच्या बाबतीत, प्रत्येक प्रभागातून शक्य असेल तेथवर चार पालिका सदस्य, परंतु, तीन पेशा कमी नाहीत व पाच पेशा अधिक नाहीत एवढे पालिका सदस्य, निवडून देण्यात येतील, आणि या अधिनियमामध्ये काहीही अंतर्भूत असले तरी, प्रत्येक मतदाराला, त्याच्या प्रभागातील निवडून द्यावयाच्या पालिका सदस्यांच्या संख्येइतकी मते देण्याचा हक्क असेल :” ;
(ख) पहिल्या परंतुकामध्ये, “परंतु,” या मजकुराऐवजी, “परंतु आणखी असे की, ” हा मजकूर दाखल करण्यात येईल.

प्रकरण तीन

महाराष्ट्र नगरपरिषदा, नगरपंचायती व औद्योगिक नगरी अधिनियम, १९६५ याची सुधारणा.

- सन १९६५ चा महाराष्ट्र अधिनियम क्रमांक ४० याच्या कलम २ची सुधारणा. ३. महाराष्ट्र नगरपरिषदा, नगरपंचायती व औद्योगिक नगरी अधिनियम, १९६५ (यात, यापुढे, या प्रकरणात, १९६५ चा महाराष्ट्र अधिनियम क्रमांक ४० याच्या कलम २ मधील,—
(क) खंड (७) मधील,—
(एक) “परिषदेचा सदस्य” या मजकुरानंतर, “, थेट निवडून आलेला अध्यक्ष” हा मजकूर समाविष्ट करण्यात येईल ;
(दोन) उप खंड (दोन) मधील, “परिषदेचा अध्यक्ष म्हणून किंवा” हा मजकूर वगळण्यात येईल ;
(ख) खंड (१२) ऐवजी पुढील खंड दाखल करण्यात येईल :—
“(१२) “निवडणूक” याचा अर्थ, परिषदेची किंवा यथास्थिती, अध्यक्ष्याच्या पदाची निवडणूक, असा आहे, आणि त्यात कोणत्याही पोट निवडणुकीचा समावेश होतो ;”.

४. नगरपरिषदा अधिनियमाच्या कलम ९ मधील, पोट-कलम (१) च्या खंड (अ) मध्ये, “परिषद सन १९६५ चा महाराष्ट्र अधिनियम क्रमांक ४० याच्या कलम ९ ची सुधारणा. सदस्य ;” या मजकुराऐवजी, “अध्यक्ष व परिषद सदस्य ;” हा मजकूर दाखल करण्यात येईल.

५. नगरपरिषदा अधिनियमाच्या कलम १० मधील, पोट-कलम (२) मध्ये, पुढील परंतुक दाखल करण्यात येईल :— सन १९६५ चा महाराष्ट्र अधिनियम क्रमांक ४० याच्या कलम १० ची सुधारणा.

२०१६ चा
महा.
अध्या. ९.

“परंतु, महाराष्ट्र महानगरपालिका आणि महाराष्ट्र नगरपरिषदा, नगरपंचायती व औद्योगिक नगरी (सुधारणा) अध्यादेश, २०१६ याच्या प्रारंभानंतर, नगरपरिषदांच्या सार्वत्रिक निवडणुकांच्या बाबतीत, प्रत्येक प्रभागातून शक्य असेल तेथवर दोन परिषद सदस्य परंतु तीन पेक्षा अधिक नाहीत एवढे परिषद सदस्य निवडून देण्यात येतील, आणि कलम १४ च्या पोट-कलम (२) मध्ये काहीही अंतर्भूत असेल तरी, प्रत्येक मतदाराला, त्याच्या प्रभागातील निवडून द्यावयाच्या परिषद सदस्यांच्या संख्येइतकी मते देण्याचा हक्क असेल.”.

६. नगरपरिषदा अधिनियमाच्या कलम ५१ नंतर, पुढील कलम दाखल करण्यात येईल :—

सन १९६५ चा
महाराष्ट्र
अधिनियम क्रमांक
४० यामध्ये कलम
५१ अ-१अ
समाविष्ट करणे.

२०१६ चा
महा.
अध्या. ९.

“५१ अ-१अ. (१) महाराष्ट्र महानगरपालिका आणि महाराष्ट्र नगरपरिषदा, नगरपंचायती व औद्योगिक नगरी (सुधारणा) अध्यादेश, २०१६ याच्या प्रारंभाच्या दिनांकानंतर, नगरपरिषदांच्या सार्वत्रिक निवडणुकांच्या बाबतीत, कलम ५१-१अ याच्या तरतुदींना अधीन राहून, प्रत्येक नगरपरिषदेचा एक अध्यक्ष असेल व तो कलम ११ अन्वये तयार केलेल्या नगरपालिका मतदारांच्या यादीमध्ये ज्यांची नावे समाविष्ट केली आहेत, अशा व्यक्तींमधून निवडण्यात येईल.

अध्यक्षाची थेट
निवडणूक.

(२) कलम १५ अन्वये परिषद सदस्य म्हणून निवडून येण्यास अर्ह असणारी प्रत्येक व्यक्ती निवडणुकीत अध्यक्ष म्हणून निवडून येण्यास अर्ह असेल.

(३) अध्यक्षाची निवडणूक परिषदेच्या सार्वत्रिक निवडणुकीबरोबरच एक समयावच्छेदेकरून घेण्यात येईल आणि परिषदेच्या निवडणुका घेण्यासंबंधातील कार्यपद्धती अशा निवडणुकीस योग्य त्या फेरफारांसह, लागू होईल.

(४) निवडणुकीच्या वेळी जर अध्यक्ष निवडण्यात आला नाही तर, अध्यक्ष निवडण्यासाठी नव्याने निवडणूक घेण्यात येईल आणि नव्याने घेतलेल्या निवडणुकीत अध्यक्ष निवडून देण्यास अपयश आले तर, या अधिनियमात काहीही अंतर्भूत असले तरी, अशी रिक्त जागा, निवडून आलेल्या परिषद सदस्यांद्वारे त्यांच्या मधून निवडणुकीद्वारे भरण्यात येईल.

(५) पोट-कलम (४) किंवा (७) अन्वये निवडून आलेली कोणतीही व्यक्ती या कलमान्वये निवडणुकीत यथोचितरीत्या निवडून आली असल्याचे मानण्यात येईल.

(६) अध्यक्षांच्या निवडणुकीत, समसमान मते पडली तर, निवडणुकीचा निकाल राज्य निवडणूक आयुक्ताद्वारे किंवा, त्या प्रयोजनार्थ त्याच्याकडून नियुक्त केलेल्या अधिकाऱ्याद्वारे चिट्ठ्या टाकून ठरविण्यात येईल.

(७) निवडून आलेल्या परिषद सदस्यांच्या मुदतीत, अध्यक्षाचे पद कोणत्याही कारणामुळे रिकामे झाले असेल तर, त्याबाबतीत, पोट-कलमे (१) ते (६) यामध्ये तरतूद केलेली कार्यपद्धती लागू होईल, आणि असा अध्यक्ष असे पद रिक्त झाले नसते तर त्याचा पूर्वाधिकारी अशा नैमित्तिक रिक्त पदावर जेवढ्या मुदतीकरिता राहीला असता तेवढ्याच उर्वरित मुदतीकरिता अध्यक्ष असेल :

परंतु, निवडून आलेल्या परिषद सदस्यांचा पदावधी ज्या दिनांकास समाप्त होत असेल त्या दिनांकापूर्वी ६ महिन्यांच्या आत पद रिक्त झाले तर ते पद, निवडून आलेल्या परिषद सदस्यांद्वारे त्यांच्या मधून निवडणुकीद्वारे भरण्यात येईल.

(८) अध्यक्षाच्या निवडणुकीसंदर्भात वाद निर्माण झाल्यास, त्याबाबतीत कलम २१ च्या तरतुदी, योग्य त्या फेरफारांसह लागू होतील.

(९) जिल्हाधिकारी, नगरपरिषदेची आणि अध्यक्षाची सार्वत्रिक निवडणूक झाल्यानंतर, अध्यक्षाचे नाव व निवडून आलेल्या परिषद सदस्यांची नावे **राजपत्रात** प्रसिद्ध केल्याच्या दिनांकापासून २५ दिवसांच्या आत नगरपरिषदेची पहिली सर्वसाधारण सभा बोलावील. या सभेमध्ये कलम ९ च्या पोट-कलम (१) च्या खंड (ब) अन्वये, परिषद सदस्यांचे नामनिर्देशन विहित रीतीने करण्यात येईल.”.

सन १९६५
चा महाराष्ट्र
अधिनियम क्रमांक
६५ याच्या कलम
५१अ ची सुधारणा.

७. नगरपरिषदा अधिनियमाचे कलम ५१अ याच्या पोट-कलम (६) नंतर, पुढील पोट-कलम समाविष्ट करण्यात येईल :-

“(६अ) महाराष्ट्र महानगरपालिका आणि महाराष्ट्र नगरपरिषदा, नगर पंचायती व औद्योगिक नगरी (सुधारणा) अध्यादेश, २०१६ याच्या प्रारंभानंतर ज्या परिषदांमध्ये अध्यक्ष थेट निवडलेले आहेत त्या परिषदांच्या बाबतीत, या कलमाच्या तरतुदी पुढील फेरबदलांसह लागू असतील :-

२०१६ चा
महा.
अध्या. ९.

(एक) पोट-कलम (१) ऐवजी, पुढील पोट-कलम दाखल करण्यात येईल :-

“(१) प्रत्येक नगरपरिषदेचा एक उपाध्यक्ष असेल जो, कलम ५१अ-१अ च्या पोट-कलम (९) अन्वये बोलविण्यात आलेल्या पहिल्या सर्वसाधारण सभेमध्ये, निवडून आलेल्या परिषद सदस्यांद्वारे त्यांच्यामधून निवडून दिला जाईल.” ;

(दोन) पोट-कलम (६) ऐवजी, पुढील पोट-कलम दाखल करण्यात येईल :-

“(६) कलम ५५अ च्या तरतुदींना व या अधिनियमाच्या इतर तरतुदींना अधीन राहून, उपाध्यक्ष, तो निवडून आल्याच्या दिनांकापासून पाच वर्षांच्या मुदतीसाठी पद धारण करील आणि त्याची मुदत परिषदेच्या मुदतीबरोबर समाप्त होईल.”.

सन १९६५
चा महाराष्ट्र
अधिनियम क्रमांक
६५ याच्या कलम
५१ब ची सुधारणा.

८. नगरपरिषदा अधिनियमाच्या कलम ५१ब मधील, पोट-कलम (३) नंतर, पुढील पोट-कलम जादा दाखल करण्यात येईल :-

“(४) या कलमाच्या तरतुदी, कलम ५१अ-१अ खाली निवडून आलेल्या अध्यक्षास लागू होणार नाहीत.”.

सन १९६५
चा महाराष्ट्र
अधिनियम क्रमांक
६५ याच्या कलम
५२ ची सुधारणा.

९. नगरपरिषदा अधिनियमाचे कलम ५२ याला, त्याचे पोट-कलम (१) म्हणून नवीन क्रमांक देण्यात येईल आणि असा नवीन क्रमांक दिलेल्या पोट-कलम (१) नंतर, पुढील पोट-कलमे जादा दाखल करण्यात येतील :-

“(२) पोट-कलम (१) मध्ये काहीही अंतर्भूत असले तरी, कलम ५१अ-१अ च्या पोट-कलम (१) अन्वये निवडून दिलेल्या अध्यक्षाचा पदावधी पाच वर्षांचा असेल आणि तो परिषदेच्या मुदतीबरोबर समाप्त होईल.

(३) महाराष्ट्र महानगरपालिका आणि महाराष्ट्र नगरपरिषदा, नगरपंचायती व औद्योगिक नगरी (सुधारणा) अध्यादेश, २०१६ याच्या प्रारंभाच्या दिनांकाला ज्यांनी अध्यक्षांची पदे धारण केली असून ज्या नगरपरिषदांच्या बाबतीत सार्वत्रिक निवडणुका घेण्यात आलेल्या आहेत अशा अध्यक्षांच्या पदावधीसाठी पोट-कलम (२) मधील कोणतीही गोष्ट लागू होणार नाही आणि या कलमाच्या तरतुदी, या अध्यादेशाच्या अशा प्रारंभाच्या दिनांकाच्या लगतपूर्वीच्या दिनांकास अस्तित्वात असल्याप्रमाणे अशा अध्यक्षाच्या मुदतीसाठी लागू असणे चालू राहील.”.

२०१६ चा
महा.
अध्या. ९.

सन १९६५
चा महाराष्ट्र
अधिनियम क्रमांक
६५ याच्या कलम
५५ ची सुधारणा.

१०. नगरपरिषदा अधिनियमाच्या कलम ५५ मध्ये, पोट-कलम (१) मधील, परंतुकाऐवजी, पुढील परंतुक दाखल करण्यात येईल :-

“परंतु, थेट निवडून आलेल्या अध्यक्षाच्या बाबतीत तो निवडून आल्याच्या दिनांकापासून दोन वर्षांच्या कालावधीत आणि परिषद सदस्यांनी त्यांच्यामधून निवडून दिलेल्या अध्यक्षाच्या बाबतीत तो निवडून आल्याच्या दिनांकापासून एक वर्षाच्या आत, असा कोणताही ठराव आणता येणार नाही.”.

११. नगरपरिषदा अधिनियमाच्या कलम ३४१ब नंतर, पुढील कलमे समाविष्ट करण्यात येतील :-

सन १९६५ चा
महाराष्ट्र
अधिनियम क्रमांक
६५ यामध्ये कलमे
३४१ब-१ ते
३४१ब-६ समाविष्ट
करणे.

“३४१ब-१. (१) कलम ५१-१अ च्या तरतुदीस अधीन राहून, प्रत्येक नगरपंचायतीचा अध्यक्ष नगरपंचायतीच्या असेल व तो निवडून आलेल्या परिषद सदस्यांकडून त्यांच्यामधून निवडण्यात येईल.

नगरपंचायतीच्या
अध्यक्षाची
निवडणूक.

(२) नगरपंचायतीवर निवडून आलेल्या परिषद सदस्यांची नावे कलम १९ च्या पोट-कलम (१) अन्वये, **राजपत्रात**, ज्या दिनांकास प्रसिद्ध करण्यात येतील किंवा, यथास्थिति, प्रथम प्रसिद्ध करण्यात येतील, त्या दिनांकापासून पंचवीस दिवसांच्या आत, जिल्हाधिकारी, अध्यक्षांना निवडून देण्यासाठी परिषद सदस्यांची एक विशेष सभा बोलावील :

परंतु, या कलमाखालील अशी सभा मावळत्या परिषद सदस्याचा पदावधी संपण्यापूर्वी घेता येणार नाही.

(३) पोट-कलम (२) अन्वये बोलावण्यात आलेल्या सभेच्या अध्यक्षपदी जिल्हाधिकारी किंवा जिल्हा अधिकारी याबाबत लेखी आदेशाद्वारे नेमील असा अधिकारी असेल. जिल्हाधिकारी किंवा असा अधिकारी जेव्हा अशा सभेच्या अध्यक्षपदी असेल तेव्हा, त्याला, नगरपंचायतीच्या अध्यक्षांना नगरपंचायतीच्या सभेच्या अध्यक्षपदी असताना जे अधिकार असतात तेच अधिकार असतील, परंतु त्यास मतदानाचा हक्क असणार नाही :

परंतु, सभेतील कार्यपद्धतीचे (सभेसाठी आवश्यक असणाऱ्या गणपूर्तीसह) विनियमन करण्यासाठी या अधिनियमात काहीही अंतर्भूत असले तरी, अशा सभेच्या अध्यक्षपदी असणाऱ्या जिल्हाधिकाऱ्यास किंवा अधिकाऱ्यास त्याच्या मते पुरेशी असतील अशा कारणावरून, अशी सभा स्थगित करण्यास नकार देता येईल.

(४) कोणतेही नामनिर्देशनपत्र स्वीकारण्यासंबंधीच्या किंवा नाकारण्यासंबंधीच्या जिल्हाधिकाऱ्याच्या किंवा अशा अधिकाऱ्याच्या कोणत्याही निर्णयामुळे बाधित झालेल्या कोणत्याही परिषद सदस्यास, असा निर्णय कळविल्यापासून अठ्ठेचाळीस तासांच्या आत, संबंधित प्रादेशिक संचालक, नगरपालिका प्रशासन यांच्याकडे अपील सादर करता येईल आणि त्याचवेळी त्यास, अशा अपिलाची नोटीस जिल्हाधिकाऱ्यास किंवा अशा अधिकाऱ्यास देता येईल. संबंधित पक्षांना आपले म्हणणे मांडण्याची वाजवी संधी दिल्यानंतर, प्रादेशिक संचालक असे अपील निकालात काढील. प्रादेशिक संचालकाचा अशा अपिलावरील निर्णय आणि केवळ अशा निर्णयास (कोणताही असल्यास) अधीन राहून, जिल्हाधिकाऱ्याचा किंवा यथास्थिति, अशा अधिकाऱ्याचा, उमेदवाराचे नामनिर्देशन स्वीकृत किंवा अस्वीकृत करण्यासंबंधीच्या निर्णयावर कोणत्याही न्यायालयात आक्षेप घेण्यात येणार नाही.

(५) अध्यक्षाच्या निवडणुकीत जर समसमान मते पडली तर, निवडणुकीचा निकाल चिट्ठा टाकून करण्यात येईल व चिट्ठा टाकण्याचे काम जिल्हाधिकाऱ्याच्या किंवा पीठासीन अधिकाऱ्याच्या उपस्थितीत, तो ठरवील अशा रीतीने करण्यात येईल.

(६) अध्यक्षाच्या निवडणुकीबाबतचा कोणताही वाद राज्य शासनाकडे विचारार्थ पाठवण्यात येईल व त्याचा त्यावरील निर्णय अंतिम असेल.

(७) अध्यक्षाच्या निवडणुकीनंतर, उपाध्यक्षाची निवड करण्यासाठी नगरपंचायत आपली सभा चालू ठेवील.

(८) जर अध्यक्षचे पद कोणत्याही कारणाने रिक्त झाले असेल तर, अध्यक्षच्या नंतरच्या निवडणुकीकरिता, पोट-कलमे (२) ते (६) (दोन्ही धरून) यात ठरवून दिलेली कार्यपद्धती लागू होईल, मात्र पद रिकामे झाल्याच्या दिनांकापासून पंचवीस दिवसांच्या आत, जिल्हाधिकारी विशेष सभा बोलवील.

(९) पोट-कलम (२) च्या तरतुदीन्वये निवडून दिलेल्या अध्यक्षाचा अडीच वर्षांचा पहिला पदावधी समाप्त झाल्यानंतर अध्यक्षाच्या पदाची नंतरची निवडणूक, आधीच्या अध्यक्षाचा उक्त कालावधी समाप्त होण्याच्या दिवसाअगोदरच्या आठ दिवसांच्या कालावधीत घेण्यात येईल :

परंतु, नव्याने निवडून आलेला अध्यक्ष मावळत्या अध्यक्षाचा पदावधी समाप्त होण्याच्या अखेरच्या दिवशी किंवा नंतरच्या दिवशी, कार्यभार स्वीकारील.

नगरपंचायतीच्या
उपाध्यक्षाची
निवडणूक.

३४१ब-२. (१) प्रत्येक नगरपंचायतीचा एक उपाध्यक्ष असेल, जो, कलम ३४१ब-१ च्या पोट-कलम (२) अन्वये बोलविण्यात आलेल्या पहिल्या सर्वसाधारण सभेमध्ये, निवडून आलेल्या परिषद सदस्यांद्वारे त्यांच्यामधून निवडून दिला जाईल.

(२) उपाध्यक्षाची निवड करण्याच्या सभेमध्ये जिल्हाधिकारी किंवा जिल्हा अधिकारी त्यासंबंधात विशेषकरून नामनिर्देशित करील असा इतर अधिकारी सभेचे अध्यक्षस्थान स्वीकारील, परंतु, जिल्हाधिकाऱ्यास किंवा अशा अधिकाऱ्यास मत देण्याचा अधिकार असणार नाही :

परंतु, सभेची कार्यपद्धती (तिच्या गणपूर्तीसह) विनियमित करण्यासाठी या अधिनियमात किंवा त्याखाली केलेल्या नियमात काहीही अंतर्भूत असले तरी, जिल्हाधिकाऱ्यास किंवा, यथास्थिति, अशा सभेचे अध्यक्षस्थान स्वीकारणाऱ्या अधिकाऱ्यास पुरेशी कारणे लेखी नोंदवून, अशी सभा स्थगित करण्यासाठी नकार देता येईल.

(३) उपाध्यक्षाच्या निवडणुकीत समसमान मते पडली तर, निवडणुकीचा निकाल अशा सभेच्या अध्यक्षस्थानी असलेल्या अधिकाऱ्याकडून चिट्ठ्या टाकून ठरवण्यात येईल.

(४) जिल्हाधिकारी, अशा रीतीने निवडून आलेल्या उपाध्यक्षाचे नाव, अशा निवडणुकीपासून पंधरा दिवसांच्या आत **राजपत्रात** अधिसूचित करील.

(५) उपाध्यक्षाच्या निवडणुकीबाबत कोणताही वाद निर्माण झाल्यास, त्याबाबत राज्य शासनाकडे निर्देश करण्यात येईल आणि राज्य शासनाचा त्यावरील निर्णय अंतिम असेल.

(६) कलम ५५अ च्या तरतुदींना व या अधिनियमाच्या इतर तरतुदींना अधीन राहून, उपाध्यक्ष, तो निवडून आल्याच्या दिनांकापासून अडीच वर्षांच्या मुदतीसाठी पद धारण करील.

(७) उपाध्यक्षाचे पद, कोणत्याही कारणामुळे का होईना, रिकामे झाले असेल तर, पोट-कलम (१) ते (३) मध्ये ठरवून दिलेली कार्यपद्धती अनुसरून ते रिकामे पद भरण्यात येईल आणि अशा रीतीने निवडून आलेला उपाध्यक्ष, असे पद रिक्त झाले नसते तर त्याचा पूर्वाधिकारी अशा नैमित्तिक रिक्त पदावर जेवढ्या मुदतीकरिता राहिला असता तेवढ्याच उर्वरित मुदतीकरिता उपाध्यक्ष असेल.

नगरपंचायतीच्या
परिषद सदस्यांचे
नामनिर्देशन.

३४१ब-३. (१) जिल्हाधिकारी, अध्यक्ष, निवडून आल्याच्या दिनांकापासून सात दिवसांच्या आत परिषद सदस्यांचे नामनिर्देशन करण्याच्या प्रयोजनासाठी एक विशेष सभा बोलावील.

(२) कलम ९ च्या पोट-कलम (१) मधील, खंड (ब) अन्वये करावयाचे परिषद सदस्यांचे नामनिर्देशन, विहित रीतीने करण्यात येईल.

(३) पोट-कलम (१) अन्वये बोलावण्यात आलेल्या सभेच्या अध्यक्षपदी जिल्हाधिकारी किंवा अधिकारी याबाबत लेखी आदेशाद्वारे नेमील असा अधिकारी असेल. जिल्हाधिकारी किंवा असा अधिकारी जेव्हा अशा सभेच्या अध्यक्षपदी असेल तेव्हा, त्याला नगर पंचायतीच्या अध्यक्षाला नगर पंचायतीच्या सभेच्या अध्यक्षपदी असताना जे अधिकार असतात तेच अधिकार असतील, परंतु त्यास मतदानाचा हक्क असणार नाही :

परंतु, सभेतील कार्यपद्धतीचे (सभेसाठी आवश्यक असणाऱ्या गणपूर्तीसह) विनियमन करण्यासाठी या अधिनियमात काहीही अंतर्भूत असले तरी अशा सभेच्या अध्यक्षपदी असणाऱ्या जिल्हाधिकाऱ्यास किंवा अधिकाऱ्यास त्याच्या मते पुरेशी असतील अशा कारणांवरून अशी सभा स्थापित करण्यास नकार देता येईल.

३४१ब-४. नगरपंचायतीच्या अध्यक्षांच्या पदाची मुदत ही अडीच वर्षांची असेल.

नगरपंचायतीच्या
अध्यक्षांचा
पदावधी.

३४१ब-५. (१) परिषद सदस्यांनी विशेष सभेत एकूण परिषद सदस्यांपैकी कमीतकमी तीन चतुर्थांश बहुमताने संमत केलेल्या ठरावाद्वारे तसा निर्णय घेतला असला तर, नगरपंचायतीचा अध्यक्ष हा, अध्यक्ष नगरपंचायतीच्या अध्यक्षास काढून टाकणे.

परंतु, अध्यक्षाच्या निवडणुकीच्या दिनांकापासून एका वर्षाच्या कालावधीत असा कोणताही ठराव मांडता येणार नाही.

(२) अशी विशेष सभा बोलावण्यासाठी केलेल्या मागणीपत्रावर एकूण परिषद सदस्यांपैकी कमीतकमी निम्म्या परिषद सदस्यांनी सही केलेली असेल आणि ते जिल्हाधिकाऱ्याकडे पाठविण्यात येईल.

(३) जिल्हाधिकारी, पोट-कलम (२) अन्वये पाठविण्यात आलेले मागणीपत्र मिळाल्यापासून दहा दिवसांच्या आत परिषदेची विशेष सभा भरवील :

परंतु, जेव्हा जिल्हाधिकाऱ्याने विशेष सभा भरवलेली असेल तेव्हा तो त्याबाबत अध्यक्षास कळवील.

(४) पोट-कलम (१) खालील ठरावावर विचार करण्यासाठी बोलावलेल्या सभेचे अध्यक्षस्थान जिल्हाधिकारी किंवा त्याबाबतीत त्याने प्राधिकृत केलेला कोणताही अन्य अधिकारी स्वीकारील. परंतु, जिल्हाधिकाऱ्यास किंवा अशा अन्य अधिकाऱ्यास मतदानाचा हक्क असणार नाही.

(५) नामनिर्देशित परिषद सदस्यांना अध्यक्षास काढून टाकण्याबाबतच्या कोणत्याही ठरावावर मतदान करण्याचा हक्क असणार नाही.

(६) पोट-कलम (३) च्या प्रयोजनार्थ बोलाविलेल्या विशेष सभेमध्ये अध्यक्षाला काढून टाकण्याबाबत जर ठराव मांडण्यात आला नसेल किंवा, यथास्थिति, तो फेटाळण्यात आला असेल तर, अध्यक्षाला काढून टाकण्याबाबतचा कोणताही नवीन ठराव नगरपंचायतीपुढे मांडण्यात येणार नाही.

३४१ब-६. (१) नगरपंचायतीने विशेष सभेत एकूण परिषद सदस्यांपैकी कमीतकमी दोन तृतीयांश बहुमताने संमत केलेल्या ठरावाद्वारे तसा निर्णय घेतला असेल तर, उपाध्यक्ष हा, उपाध्यक्ष असण्याचे बंद होईल : नगरपंचायतीच्या उपाध्यक्षास काढून टाकणे.

परंतु, उपाध्यक्षाची निवडणूक झाल्याच्या दिनांकापासून सहा महिन्यांच्या कालावधीच्या आत असा ठराव मांडण्यात येणार नाही.

(२) अशी विशेष सभा बोलावण्यासाठी केलेल्या मागणीपत्रावर एकूण परिषद सदस्यांपैकी कमीतकमी निम्म्या परिषद सदस्यांनी सही केलेली असेल आणि ते अध्यक्षांकडे पाठविण्यात येईल आणि अध्यक्ष, असे मागणीपत्र मिळाल्यापासून दहा दिवसांच्या आत, नगरपंचायतीची विशेष सभा बोलावील, ज्यात नामनिर्देशित परिषद सदस्यांना मतदानाचा हक्क असणार नाही.

(३) पोट-कलम (२) खालील प्रयोजनासाठी बोलावण्यात आलेल्या विशेष सभेमध्ये जर उपाध्यक्षास काढून टाकण्याची मागणी करणारा ठराव मांडण्यात आला नाही, किंवा, यथास्थिति, तो फेटाळण्यात आला तर, अशा उपाध्यक्षाच्या पदावधीमध्ये अशा प्रकारे काढून टाकण्याचा ठराव नव्याने मांडण्यात येणार नाही.”.

प्रकरण चार

संकीर्ण

अडचणी दूर
करण्याचा
अधिकार.

१२. (१) या अध्यादेशाद्वारे सुधारणा करण्यात आलेल्या महाराष्ट्र महानगरपालिका अधिनियम, किंवा, १९४९ चा यथास्थिति, महाराष्ट्र नगरपरिषदा, नगरपंचायती व औद्योगिक नगरी अधिनियम, १९६५ यांच्या तरतुदी अंमलात ५९. आणण्यात कोणतीही अडचण उद्भवल्यास, राज्य शासनास, ती अडचण दूर करण्याच्या प्रयोजनांसाठी, त्यास १९६५ चा आवश्यक किंवा इष्ट वाटतील असे, परंतु या अध्यादेशाद्वारे सुधारणा करण्यात आलेल्या प्रस्तुत उक्त अधिनियमांच्या महा. ४०. तरतुदींशी विसंगत नसतील असे निर्देश, **राजपत्रात** प्रसिद्ध केलेल्या आदेशाद्वारे देता येतील.

(२) पोट-कलम (१) अन्वये काढण्यात आलेला कोणताही आदेश तो काढण्यात आल्यानंतर, शक्य तितक्या लवकर राज्य विधानमंडळाच्या दोन्ही सभागृहांसमोर ठेवण्यात येईल.

निवेदन

महाराष्ट्र महानगरपालिका अधिनियम (१९४९ चा ५९) आणि महाराष्ट्र नगरपरिषदा, नगरपंचायती व औद्योगिक नगरी अधिनियम, १९६५ (१९६५ चा महा. ४०) यांच्या विद्यमान तरतुदींनुसार, महानगरपालिकेतील आणि नगरपरिषदेतील प्रत्येक प्रभागातून अनुक्रमे केवळ एकच पालिका सदस्य आणि परिषद सदस्य निवडला जातो. तसेच नगरपरिषदेचा अध्यक्ष, निवडून आलेल्या परिषद सदस्यांद्वारे त्यांच्यामधून निवडला जातो.

विद्यमान स्थितीचा आढावा विचारात घेतल्यानंतर आणि महानगरपालिका व नगरपरिषदांच्या सुरळीत कामकाजाची सुनिश्चिती करण्याच्या दृष्टीने, राज्य शासनास, उक्त अधिनियमांच्या तरतुदींमध्ये यथोचितरित्या फेरबदल करणे इष्ट आहे असे वाटते.

२. प्रस्तावित सुधारणांची ठळक वैशिष्ट्ये खालीलप्रमाणे आहेत :—

(एक) **बहुसदस्य प्रभाग पद्धती.**—महानगरपालिकेच्या प्रत्येक प्रभागातून शक्य असेल तेथवर चार पालिका सदस्य परंतु तीनपेक्षा कमी नाहीत व पाचपेक्षा अधिक होणार नाहीत एवढे पालिका सदस्य निवडून देण्यात येतील. नगरपरिषदेच्या बाबतीत, नगरपरिषदेच्या प्रत्येक प्रभागातून शक्य असेल तेथवर दोन परिषद सदस्य परंतु तीन पेक्षा अधिक होणार नाहीत एवढे परिषद सदस्य निवडून देण्यात येतील. याकरिता १९४९ चा ५९ व १९६५ चा महा. ४० या अधिनियमांची अनुक्रमे कलमे ५ व १० यामध्ये सुधारणा करण्याचे प्रस्तावित केले आहे.

(दोन) **नगरपरिषदेच्या अध्यक्षाची थेट निवडणूक.**—नगरपरिषदेचा अध्यक्ष, परिषदेच्या सार्वत्रिक निवडणुकीमध्ये परिषदेच्या मतदारांद्वारे निवडण्यात येईल. तथापि, नगरपंचायतीच्या संबंधात अशी तरतूद लागू असणार नाही आणि नगरपंचायतीच्या अध्यक्षांच्या संबंधातील प्रचलित पद्धत लागू असणे पुढे चालू राहील.

परिणामी, जेथे अध्यक्ष, परिषदेच्या सार्वत्रिक निवडणुकीमध्ये परिषदेच्या मतदारांद्वारे निवडलेला आहे तेथे, उपाध्यक्षाच्या निवडणुकीच्या संबंधातील तरतुदींमध्ये फेरबदल करण्याचे देखील प्रस्तावित केले आहे.

त्यानुसार, उक्त प्रयोजनांसाठी १९६५ चा महा. ४० यातील कलमे २, ९, ५१अ, ५१ब, ५२, ५५ यांमध्ये यथोचितरित्या सुधारणा करण्याचे व नवीन कलमे ५१अ-१अ, ३४१ब-१, ३४१ब-२, ३४१ब-३, ३४१ब-४, ३४१ब-५ आणि ३४१ब-६ समाविष्ट करण्याचे प्रस्तावित केले आहे.

३. राज्य विधानमंडळाच्या दोन्ही सभागृहांचे अधिवेशन चालू नाही आणि उपरोक्त प्रयोजनांसाठी, महाराष्ट्र महानगरपालिका अधिनियम (१९४९ चा ५९) आणि महाराष्ट्र नगरपरिषदा, नगरपंचायती व औद्योगिक नगरी अधिनियम, १९६५ (१९६५ चा महा. ४०) यामध्ये आणखी सुधारणा करण्याकरिता, महाराष्ट्राच्या राज्यपालांनी तातडीने कार्यवाही करणे जीमुळे आवश्यक व्हावे अशी परिस्थिती अस्तित्वात असल्याबद्दल त्यांची खात्री पटली आहे, आणि, म्हणून हा अध्यादेश प्रख्यापित करण्यात येत आहे.

चे. विद्यासागर राव,

महाराष्ट्राचे राज्यपाल.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने,

मुंबई,

दिनांक १९ मे २०१६.

मनीषा पाटणकर-म्हैसकर,

शासनाचे सचिव.